

การวิเคราะห์และประเมินหนังสือ เรียนสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
" เรื่องพระพุทธศาสนา "

นางสาวพรทิพย์ สิงห์โตทอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชามัธยมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2528

ISBN 974-564-985-6

010738

I16603618

AN ANALYSIS AN EVALUATION OF LOWER SECONDARY EDUCATION
SOCIAL STUDIES TEXTBOOKS ON "BUDDHISM"

Miss Porntip Singtotong

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Master of Education

Department of Secondary Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1985

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์และประเมินหนังสือเรียนสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
"เรื่องพระพุทธศาสนา"

โดย นางสาวพรทิพย์ สิงห์โตทอง

ภาควิชา มัธยมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ลาวัณย์ วิทยาอุทลิกุล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... *สุประดิษฐ์ มุนนาค* คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. สุประดิษฐ์ มุนนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... *พิบูลศรี वासสนสมลิตธิ* ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิบูลศรี वासสนสมลิตธิ)

..... *ลาวัณย์ วิทยาอุทลิกุล* กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ลาวัณย์ วิทยาอุทลิกุล)

..... *พิพิธกุล* กรรมการ
(ศาสตราจารย์พิทิน พิพิธกุล)

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์และประเมินหนังสือเรียนสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น "เรื่องพระพุทธศาสนา"

ชื่อนิสิต นางสาวพรทิพย์ สิงห์โคทอง

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ลาวัณย์ วิทยาอุทลิกุล

ภาควิชา มัธยมศึกษา

ปีการศึกษา 2528

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์หนังสือเรียนสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น "เรื่องพระพุทธศาสนา" ที่กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำขึ้น จำนวน 3 เล่ม คือ หนังสือเรียนสังคมศึกษา ประเทศของเรา ส 101, ส 102 เรื่องพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หนังสือเรียนสังคมศึกษา เพื่อนบ้านของเรา ส 203, ส 204 เรื่องพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หนังสือเรียนสังคมศึกษา โลกของเรา ส 305, ส 306 เรื่องพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในด้านคุณภาพ การจัดทำรูปเล่มหนังสือเรียน อุปกรณ์ช่วยการเรียนการสอน ในหนังสือเรียน การเขียนและการใช้ภาษา และเนื้อหาของหนังสือเรียน

2. เพื่อประเมินหนังสือเรียนสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น "เรื่องพระพุทธศาสนา" จำนวน 3 เล่ม

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์และสร้างแบบวิเคราะห์หนังสือเรียนสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น "เรื่องพระพุทธศาสนา" ที่กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการจัดทำขึ้นโดยผ่านการพิจารณาตัดสินของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วแบบวิเคราะห์มี 2 ชนิด คือ (1) แบบมาตราส่วนประเมินค่า ใช้วิเคราะห์คุณภาพของหนังสือเรียนในด้านการจัดทำรูปเล่ม อุปกรณ์ช่วยการเรียนการสอน การเขียนและการใช้ภาษา และ (2) แบบหาค่าความถี่วิเคราะห์คุณภาพในด้านเนื้อหาของ

หนังสือเรียน ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ โดยหาค่าร้อยละ หาค่ามัธยิม เลขคณิต (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. ในด้านคุณภาพของหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น "เรื่องพระพุทธศาสนา" เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมเกี่ยวกับการจัดทำรูปเล่มหนังสือเรียน อุปกรณ์ช่วยการเรียนการสอน การเขียนและการใช้ภาษา พบว่ามีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.44, 2.76 และ 2.76 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การจัดทำรูปเล่มของหนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม มีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง อุปกรณ์ช่วยการเรียนการสอนในหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา "เรื่องพระพุทธศาสนา" ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคุณภาพอยู่ในระดับควรปรับปรุง และในหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา "เรื่องพระพุทธศาสนา" ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคุณภาพอยู่ในระดับควรปรับปรุงอย่างยิ่ง การเขียนและการใช้ภาษาในหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา "เรื่องพระพุทธศาสนา" ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคุณภาพอยู่ในระดับดี ส่วนเล่มที่ 1 และเล่มที่ 3 มีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง

2. ในด้านเนื้อหาของหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น "เรื่องพระพุทธศาสนา" ปรากฏผลดังนี้

2.1 ความสอดคล้องของเนื้อหาของหนังสือเรียนสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น "เรื่องพระพุทธศาสนา" กับจุดประสงค์วิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้ง 3 เล่ม โดยเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 44.44, 56.08 และ 45.74 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เนื้อหาของหนังสือเรียนสังคมศึกษา "เรื่องพระพุทธศาสนา" ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์วิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ข้อที่ 3 คือ "เพื่อเสริมสร้างให้มีคุณภาพในการดำรงชีวิต มีศีลธรรมและคุณธรรมประจำใจ และมีคุณสมบัติต่าง ๆ อันพึงประสงค์ของสังคมไทย" มากที่สุด สำหรับหนังสือเรียนสังคมศึกษา "เรื่องพระพุทธศาสนา" ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นั้น พบว่ามีเนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์ข้อที่ 2 คือ "เพื่อให้มีความรักชาติ มีความสามัคคีในชาติ

มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความซื่อสัตย์ในผลงานอันดีเด่นของคนไทย รู้จักดำรงรักษาไว้ซึ่งเอกราช และรู้จักรักษาแบบอย่างวัฒนธรรมประเพณีอัน เป็นเอกลักษณ์ที่ตงามของชาติ” มากที่สุด

2.2 คุณภาพของเนื้อหาในหนังสือเรียนสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

“เรื่องพระพุทธศาสนา” ทั้ง 3 เล่ม โดยเฉลี่ยแล้วคุณภาพอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน คือมีคุณภาพของเนื้อหาวิชาตรงตามที่ผู้วิเคราะห์กำหนดคิดเป็นร้อยละ 49.88, 53.26 และ 55.01 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณารายละเอียดเกี่ยวกับคุณภาพของเนื้อหาวิชา พบว่า หนังสือเรียนสังคมศึกษา “เรื่องพระพุทธศาสนา” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคุณภาพของเนื้อหาวิชาช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดมโนทัศน์ในวิชาพระพุทธศาสนามากที่สุด หนังสือเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคุณภาพของเนื้อหาวิชาเหมาะสมกับวุฒิภาวะและ ระดับชั้นของผู้เรียนมากที่สุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title An Analysis and Evaluation of Lower Secondary
Education Social Studies Textbooks on "Buddhism"
Name Miss Porntip Singtotong
Thesis Advisor Assistant Professor Lawan Wityawudhikul
Department Secondary Education
Academic Year 1985

ABSTRACT

Purposes:

1. To analyze three lower secondary education social studies textbooks on "Buddhism" published by the Department of Curriculum and Instruction Development, Ministry of Education : S 101, S 102 "Our Country" for mathayom sukka 1, S.203, S.204 "Our Neighbour" for mathayom sukka 2, and S.305, S.306 "Our World" for mathayom sukka 3 in four aspects namely : the format, the teaching aids, the writing style and language, and the content of the textbook.

2. To evaluate the general quality of the three lower secondary education social studies textbooks on "Buddhism."

Procedures:

The criteria and form for analysis and evaluation of lower secondary education level social studies textbooks on "Buddhism" were set up by the researcher and approved by the jury comprised of 5 specialists concerned. There were two types of form for analysis and evaluation : a rating scale for textbook quality on format,

teaching - learning aids, writing style and language, and a frequency table for scoring of content quality of the textbook. The obtained data were analyzed by means of percentage, arithmetic mean, standard deviation and presented in tables with description.

Findings:

1. To consider as a whole, the quality of the three lower secondary education level social studies textbooks on "Buddhism" concerning the format, the teaching - learning aids, the writing style and language was at average level by arithmetic means of 2.44, 2.76 and 2.76 respectively.

To consider in detail, it was found that the quality of the format of all the three textbooks was at average level. The teaching-learning aids in social studies textbooks on "Buddhism" for mathayom sukka 1 and mathayom sukka 3 needed some improvement but the textbook for mathayom sukka 2 needed much improvement. In the social studies textbook on "Buddhism" for mathayom sukka 2, the writing style and language were of high quality while that of the other two textbooks were at average level.

2. The results of content analysis of the three lower secondary education level social studies textbooks on "Buddhism" were:

2.1 The compatability of the content of the three social studies textbooks on "Buddhism" under study and the objectives of social studies program at lower secondary education level as determined by percentage was 44.44, 56.08 and 45.74 respectively.

To consider in detail, it was found that the content of social studies textbooks for mathayom sukka 1 and mathayom sukka 3 was most compatible to the third objective of lower secondary education level social studies program: "To enhance the quality of living with

moral principles and other desirable characteristics for the Thai society." The content in the textbook for mathayom suksa 2 was most compatible to the objective No. 2: "To encourage patriotism, unity in the nation, devotion for the community, appreciation for remarkable Thais' works, preservation of independence as well as conservation of the nation's fine culture and tradition."

2.2 The quality of the content of the three lower secondary education level social studies textbooks on "Buddhism" was relatively at the same level. It was relevant to the criteria which the researcher had set up at the percentage of 49.88, 53.26 and 55.01 respectively.

The content of both social studies textbooks on "Buddhism" for mathayom suksa 2 and mathayom suksa 3 mostly helped foster students' concepts of Buddhism. The finding indicated that the content of the textbook for mathayom suksa 1 was more appropriate for students' maturity and grade level than the other two.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาจากอาจารย์หลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลาวัณย์ วิทยาวิมลกุล อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่เอาใจใส่ให้คำปรึกษา คำแนะนำและให้กำลังใจอย่างสม่ำเสมอตลอดมา ศาสตราจารย์ยุพิน พิพิธกุล ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำเกี่ยวกับสถิติ และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์ที่กล่าวนามมานี้เป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ในโอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบนมัสการพระคุณเจ้า พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ ฐิตญาโณ) ขอบพระคุณศาสตราจารย์สุนน อมรวิวัฒน์ รองศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณ ศรีพหล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรานี โพธิสุข ผู้ช่วยศาสตราจารย์อมรา รอดดารา ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้กรุณาตรวจสอบความถูกต้อง และความครอบคลุมของเกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ ตลอดจนแนะนำข้อบกพร่องบางประการ และโรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าวที่ให้ความรู้ในเรื่องการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์หนังสือ เรียบ

ผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อน ๆ ที่ได้ช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดี โดยเฉพาะ คุณเกษสุตา รัชฎาวิชิตกุล คุณวันทนา ภูมิกาญจน์ คุณวันทนีย์ ฤทธิคุปต์ และคุณชนก ไชยศิริ ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี และกราบขอบพระคุณพ่อและแม่ที่ให้ความรัก ความเอื้ออาทรห่วงใยลูก และเป็นกำลังใจที่ดีของลูกตลอดมา

พรทิพย์ สิงห์โคทอง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ช
กิตติกรรมประกาศ.....	ญ
สารบัญตาราง.....	ฎ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	12 ✓
ขอบเขตของการวิจัย.....	12 ✓
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	13
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	13
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	14
2. วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	15
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	93 ✓
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	100 ✓
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	113 ✓
สรุปผลการวิจัย.....	114
อภิปรายผลการวิจัย.....	118
ข้อเสนอแนะ.....	133
บรรณานุกรม.....	138
ภาคผนวก.....	149
ประวัติผู้เขียน.....	195

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. คุณภาพของหนังสือเรียนสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่องพระพุทธศาสนา.....	101
2. ความสอดคล้องกับจุดประสงค์วิชาสังคมศึกษาของหนังสือเรียนสังคมศึกษา เรื่องพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.....	103
3. ความสอดคล้องกับจุดประสงค์วิชาสังคมศึกษาของหนังสือเรียนสังคมศึกษา เรื่องพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.....	105
4. ความสอดคล้องกับจุดประสงค์วิชาสังคมศึกษาของหนังสือเรียนสังคมศึกษา เรื่องพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.....	107
5. คุณภาพของเนื้อหาวิชา ในหนังสือเรียนสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่องพระพุทธศาสนา.....	109

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย